موانع و تسهیل‌کننده‌های بکارگیری نتایج تحقیقات در بالین ازدیدگاه پرستاران شاغل در مراکز درمانی آبادان و خرمشهر

مرضیه شایسته فرد*، حجت هوشیاری، بهمن چراغیان، شیلا لطیف‌زاده

چکیده

مقدمه: علیرغم افزایش کمیت و کیفیت تحقیق پرستاری، کاربرد یافته‌های تحقیقات بین پرستاران محدود است. به نظر می‌رسد که در فرآیند انتشار و کاربرد یافته‌ها، عواملی به صورت موانع و تسهیل‌کننده‌ها عمل نمایند. این مطالعه با هدف تعیین موانع و تسهیل‌کننده‌های بکارگیری نتایج تحقیقات در بالین از دیدگاه پرستاران شاغل در مراکز درمانی آبادان و خرمشهر انجام شد.

روش‌ها: این پژوهش از نوع توصیفی- مقطعی بود که درآن پرستاران شاغل در بیمارستان‌های آبادان و خرمشهر در سال ۱۳۸۶ به روش نمونه‌گیری آسان مورد بررسی قرار گرفتند. حجم نمونه معادل کل جامعه پژوهش برابر۱۰۰ نفر بوده است. پرسشنامه مورد استفاده به ۳ بخش شامل مشخصات دموگرافیک، موانع کاربرد نتایج تحقیقات در بالین، و تسهیل کاربرد نتایج تحقیقات در بالین بود که بعد از تأیید روایی و پایایی مورد استفاده قرار گرفت. جهت تجزیه وتحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری میانگین، انحراف معیار، فراوانی نسبی، تحت نرم افزار .spss استفاده شد

نتایج: سه مانع اول بکارگیری نتایج تحقیقات در بالین، کافی نبودن تسهیلات جهت بکارگیری یافته‌های تحقیق با میانگین و انحراف معیار (۳/۵٤±۰/۷) نداشتن وقت کافی جهت اجرای ایده‌های جدید (۳/۳۷±۰/۸۶) و عدم همکاری نزدیک بین دانشگاه‌ها و بیمارستان (۳/۳۶±۰/۹۴) بود. برگزاری دوره‌های بازآموزی جهت آموزش یافته‌های جدید تحقیقی (۳/۷۳±۰/۵۴)، آموزش پرستاران در جهت افزایش آگاهی در زمینه روش تحقیق (۳/٦۹±۰/۵۴) و تجهیز کتابخانه بیمارستان به ژورنال‌های متعدد و امکان دسترسی به اینترنت (۳/٦۸±۰/۶۳) به عنوان مهم‌ترین تسهیل‌کننده‌ها تعیین شد.

نتیجه‌گیری: ضروری است تلاش‌های همه جانبه در ابعاد فردی و سازمانی صورت گیرد تا امکانات و تسهیلات لازم برای کاهش و از بین بردن موانع ذکر شده فراهم شده و در این راستا پرستاران قادر باشند در جهت تغییر روش‌های مراقبتی بر اساس شواهد گام بردارند.

واژه‌های کلیدی: تحقیقات بالینی، دیدگاه، موانع، تسهیل‌کننده‌ها، پرستاران

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی /زمستان ۱۳۸۹؛ ۱۰(۴): ۳۴۰ تا ۳۴۹

مقدمه

هسته اصلی عملکرد پرستاران که بزرگ‌ترین اعضای حرفه‌ای تیم سلامت را تشکیل می‌دهند، مراقبت است. پرستاران نسبت به مراقبت از بیماران مسؤول هستند و باید جهت فراهم کردن ایمن‌ترین و با کفایت‌ترین مراقبت‌ها متبحر و پاسخگو باشند(۱). استفاده از شواهد و یافته‌های تحقیقات، باعث ارائه مراقبت کارا و مؤثر از بیماران و بهبود کیفیت مراقبت‌های پرستاری می‌گردد و پرستاران را نسبت به عملکرد فردی پاسخگو می‌نماید

* **نویسنده مسؤول**: مرضیه شایسته فرد (مربی)، گروه مدیریت، دانشکده پرستاری آبادان، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران. shayestehfard@ajums.ac.ir

حجت هوشیاری (مربی)، گروه داخلی- جراحی، دانشکده پرستاری آبادان، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران. (houshyari@ajums.ac.ir)

بهمن چراغیان (مربی) گروه بهداشت، دانشکده پرستاری آبادان، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور، اهواز، ایران(cheraghian2000@yahoo.com)

شیلا لطیف‌زاده، کارشناس پرستاری، واحد CCU، بیمارستان گلستان، اهواز، ایران.(latifzadeh@yahoo.com)

این مقاله در تاریخ ۸۸/۴/۹ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۸/۹/۱۷ اصلاح شده و در تاریخ ۸۸/۹/۳۰ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

زیرا ارائه مراقبت بر پایه و اساس علمی صورت می‌گیرد(۲). لذا، بهترین دلیل جهت ارائه مراقبت بهینه و با کیفیت، پرستاری مبتنی بر یافته‌های تحقیقی است (۳). اگر قرار است پرستاری به طرف حرفه‌ای شدن حرکت کند محتاج استفاده از تحقیقات در بالین است و اگر نتواند از یافته‌های تحقیقی در عمل استفاده کند، به عنوان یک شغل و نه یک حرفه مطرح خواهد شد(۲) هر چند که برخی صاحب‌نظران معتقدند که مراقبت‌های پرستاری هنوز با سنت گره خورده است. علیرغم افزایش کمیت و کیفیت تحقیقات پرستاری و گنجاندن واحد تحقیقات در برنامه آموزشی پرستاری، هنوز انجام تحقیق و کاربرد یافته‌های تحقیقی در عمل بین پرستاران پایین است و امروزه فاصله بین تحقیقات و استفاده از تحقیقات دربالین، به عنوان معضل مهم در حرفه پرستاری باقی مانده است(۴). چنانچه سازمان بهداشت جهانی نیز فاصله زیاد بین شواهد تحقیقی واستفاده از نتایج تحقیق درکار بالین را مسأله‌ای مهم می‌داند که نیازمند توجه سریع و جدی به آن است(۵).

واقعیت این است که در فرایند انتشار و کاربرد یافته‌ها، عواملی به صورت موانع و تسهیل‌کننده عمل می‌کند. دمپسی (Dempsy) به علل خلاء موجود اشاره کرده وآن را بی‌توجهی پرستاران به نتایج تحقیق، عدم کاربرد نتایج تحقیق با وجود آگاهی و اعتقاد به آن و عادت به ارائه مراقبت روتین و سنتی نسبت می‌دهد(۶). در حالی‌که در مطالعه دیگری نداشتن وقت کافی جهت مطالعه یافته‌ها و اجرای ایده‌های جدید از جمله موانع بکارگیری یافته‌های تحقیق عنوان شد(۷). نتایج برخی تحقیقات نشان می‌دهد که پرستاران بالینی اطلاع چندانی از یافته‌های تحقیقی نداشته و استفاده از یافته‌های تحقیق در عملکرد بالینی آنها نسبتاً کم است. این پرستاران، بکارگیری نتایج تحقیق را جهت عملکرد پرستاری ضروری نمی‌دانند و این درک به عدم حمایت مدیریت نسبت داده شده است(۸). در مطالعه پرستاران سوئدی نیز علاوه بر عامل زمان، مواردی چون غیر قابل فهم بودن روش‌های آنالیز آماری، کافی نبودن تسهیلات جهت اجرای یافته‌های تحقیقی و عدم همکاری نزدیک بین دانشگاه و بیمارستان به عنوان مهم‌ترین موانع شمرده شده است(۹). باکنال (Buck nall) و همکاران نیز در مطالعه‌ای روی پرستاران استرالیایی دریافتند که پرستاران آمادگی کافی برای ارزشیابی تحقیقات نداشته و از حمایت‌های سازمانی و تعهد مدیریتی جهت پرستاری مبتنی بر یافته‌های تحقیقی برخوردار نیستند(۱۰).در مطالعات بسیاری عوامل تسهیل‌کننده استفاده از یافته‌های تحقیق در پرستاری مورد استفاده قرارگرفته است که شامل اختصاص زمان بیشتر جهت مرور و اجرای یافته‌های تحقیق، آموزش فرایند تحقیق، وجود منابع مالی و حمایت و تعهد مدیریت، دسترسی به تحقیقات مرتبط داشتن ارتباط علمی با مراکز دانشگاهی می‌باشد(۷و۱۲تا۱۴).

بکارگیری نتایج تحقیق در فعالیت‌های پرستاری ایران در مراحل اولیه قرار دارد و سازمان بخشیدن به امر کاربرد یافته‌های تحقیقی نیازمند درک درستی از توانمندی‌ها، امکانات موجود و پی‌بردن به موانع اساسی در بکارگیری یافته‌های تحقیقی است(۳). از طرفی شناسایی موانع و تسهیل‌کنندهای بکارگیری یافته‌های تحقیقات به عنوان ابزار اساسی است که باید توسط مسؤولین امر در برنامه‌ریزی جهت ارائه و گسترش کاربرد نتایج تحقیقات در بالین در نظر گرفته شود. بنابراین، مطالعه حاضر با هدف تعیین موانع و تسهیل‌کننده‌های کاربرد نتایج تحقیقات در بالین از دیدگاه پرستاران شاغل در مراکز درمانی آبادان و خرمشهر در سال ۸۶ صورت گرفت.

روش‌ها

این مطالعه توصیفی- مقطعی بر روی کلیه پرستاران ۳ بیمارستان موجود در سطح شهرهای آبادان و خرمشهر در سال ۱۳۸۶ انجام شد. در این مطالعه از طریق سرشماری، تمام پرستاران شاغل که دارای حداقل مدرک کارشناسی و سابقه یک سال کار بوده و حاضر به شرکت در مطالعه در بیمارستان‌های مورد نمونه بودند، مورد بررسی قرار گرفتند که در مجموع حجم نمونه مورد مطالعه برابر ۱۰۰ نفر و معادل کل جامعه پژوهش بوده است. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه پژوهشگر

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

ساخته مشتمل بر ۳بخش بود. بخش اول فرم اطلاعاتی در خصوص ویژگی‌های دموگرافیک واحدهای مورد پژوهش، بخش دوم پرسشنامه‌ای شامل ۲۵ گویه در ۴ حیطه تأثیرات سازمانی (۷ گویه)، کیفیت تحقیق و نتایج آن (۸ گویه)، مهارت‌های تحقیق و عقاید پرستار (۶ گویه) و ارتباط ودسترسی به یافته‌های تحقیق (۴ گویه)، برگرفته از مقیاس موانع تحقیق طراحی شده توسط فونک (Funk)(۱۴) بود. در این مطالعه با نظر اعضای تیم تحقیق و متخصصین مربوطه با توجه به شرایط موجود ۵ گویه مقیاس ۲۹ گویه ای فونک حذف و ۱گویه (انتشار نتایج اکثر تحقیقات به زبان انگلیسی) به آن اضافه گردید. سنجش امتیاز بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت بود و جواب‌ها به گونه‌ای تنظیم شده بود که شرکت‌کنندگان می‌توانستند عقاید خود را با درجات متفاوت از کاملا مخالفم تا کاملاً موافقم بیان کنند که بدین ترتیب نمرات ۱ تا ۵ به آنها تعلق گرفت. بنابراین حداقل و حداکثر نمره در حیطه تاثیرات سازمانی ۳۵-۷، در حیطه کیفیت تحقیق و نتایج آن ۴۰-۸، در حیطه مهارت‌های تحقیق و عقاید پرستار ۳۰-۶ و درحیطه ارتباط و دسترسی به یافته‌های تحقیق۲۰-۴ بوده است. بدین ترتیب بالاترین و پایین‌ترین نمره کل بخش موانع نیز ۱۲۵-۲۵ محاسبه گردید. بخش سوم پرسشنامه شامل ۱۶ عنوان مربوط به عوامل تسیهل‌کننده کاربرد نتایج تحقیقات بود که با استفاده از سایر منابع موجود(۲و۱۵) طراحی گردید. امتیاز این بخش بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت بود که با نمرات ۱ تا ۵ به آنها تعلق می‌گرفت. بنابراین حداقل و حداکثر نمره در بخش تسهیلات ۸۰-۱۶ محاسبه گردید.

جهت بررسی روایی محتوا ابزار، ابتدا گزینه‌ها از منابع معتبر استخراج و درقالب پرسشنامه‌ای حاوی ۲۵ عامل موانع و ۱۶ عامل تسهیل کننده تنظیم شد. این پرسشنامه در اختیار۱۰ تن از اساتید دانشگاه جندی شاپور اهواز قرار گرفت تا در مورد مناسبت سؤالات اظهارنظر کنند و بر اساس آن اصلاحات لازم صورت گرفت. به منظور تعیین ثبات درونی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که برای بخش موانع ۰/۸۹ و جهت بخش تسهیل‌کننده‌ها ۰/۹۲ به دست آمد که نشان‌دهنده پیوستگی درونی بالای سؤالات بود. گردآوری داده‌ها توسط گروه پژوهشگر و با مراجعه حضوری به صورت خود ایفا و طی دفعات مکرر به بخش‌ها درزمان مناسب صورت گرفت. پرسشنامه در حضور پرسشگران توسط پرستاران تکمیل و به صورت همزمان جمع‌آوری می‌گردید. تجزیه وتحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی نسبی) توسط نرم‌افزار SPSS-13 انجام شد.

نتایج

در این پژوهش، با توجه به این که پرسشنامه با حضور گروه تحقیق توزیع، تکمیل و سپس جمع‌آوری گردید، کلیه پرسشنامه‌ها بازگشت داده شد. یافته‌های این تحقیق نشان داد که میانگین و انحراف معیار سنی پرستاران (۶±۳۲)، ۹۳ درصد مونث، ۵۵ درصد متاهل و سابقه کار ۴۰ درصد پرستاران زیر ۵ سال بوده است. همچنین ۶۱ درصد پرستاران سابقه کار تحقیقی نداشتند. براساس نتایج این پژوهش در حیطه تاثیرات سازمانی، گویه «کافی نبودن تسهیلات جهت بکارگیری یافته‌های تحقیقی» با میانگین و انحراف معیار ۳/۵۴±۰/۷ به عنوان مهم‌ترین مانع توسط شرکت‌کنندگان گزارش شد. در حیطه کیفیت تحقیق و نتایج احتمالی گویه «وجود نقایص متدولوژیک در تحقیق» با میانگین و انحراف معیار ۳/۱±۰/۹۲ به عنوان مهم‌ترین مانع گزارش شد. در حیطه مهارت‌های تحقیق و عقاید و نقش پرستاران، گویه «نبود وقت کافی جهت اجرای ایده‌های جدید» با میانگین و انحراف معیار ۳/۳۷±۰/۸۶ به عنوان مانع مهم در نظر گرفته شدند. در حیطه دسترسی به یافته‌های تحقیق، گویه «عدم گردآوری موضوعات مرتبط تحقیقی دریک مجله » با میانگین و انحراف معیار ۳/۳۵±۰/۷۳ به عنوان مهم‌ترین مانع بیان گردید (جدول ۱). با توجه به یافته‌های حاصل، از بین ۴ حیطه، حیطه «دسترسی به یافته‌های تحقیقی» (۳/۲۳±۰/۶۴) به عنوان مهم‌ترین مانع کاربرد نتایج تحقیقات در بالین گزارش شد.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار امتیاز دیدگاه پرستاران شاغل نسبت به موانع بکارگیری نتایج تحقیقات در محیط‌های بالینی در مراکز درمانی آبادان و خرمشهر

موانع بکارگیری نتایج تحقیقات	میانگین و انحراف معیار
عدم همکاری پزشکان جهت به کار بستن نتایج تحقیقات	۲/۹۰±۱/۱۵
عدم صدور اجازه از طرف مدیران جهت به کار بستن نتایج تحقیقات	۲/۸۰±۱/۲۶
احساس عدم استقلال و صلاحیت پرستار برای تغییر در روش‌های مراقبتی	۲/۹۶±۱/۳۲
کافی نبودن تسهیلات جهت بکارگیری یافته‌های تحقیقی	۳/۵۴±۰/۷۰
عدم همکاری و مشارکت دیگر پرسنل پرستاری جهت بکارگیری نتایج تحقیقات	۳±۱/۰۷
قابل تعمیم نبودن نتایج به محیط بالینی	۲/۸۰±۱/۰۷
مایل نبودن پرستار به اجرای تغییرات	۱/۷۰±۱/۳۵
نمره کل تاثیرات سازمانی	۲/۸۱±۰/۷۸
وجود نقایص متدولوژیک در تحقیق	۳/۱۰±۰/۹۲
وجود تضاد در نتایج تحقیقات ژورنال‌ها	۲/۹۹±۰/۸۸
وجود ابهام در نتیجه تحقیق	۲/۹۱±۱/۰۵
عدم ارتباط تحقیقات با کار عملی پرستار	۲/۵۸±۱/۲۹
اعتماد کم پرستار به نتایج تحقیق	۲/۷۱±۱/۱۹
روشن و واضح نبودن گزارش تحقیق	۲/۸۴±۱/۱۲
قابل فهم نبودن آنالیز آماری	۲/۸۷±۱/۰۵
جزئی بودن اثرات سودمند تحقیق	۲/۷۸±۱/۰۱
نمره کل کیفیت تحقیق و نتایج احتمالی	۲/۸۴±۰/۷۸
فواید کم تحقیق برای پرستار	۲/۴۹±۱/۳۲
وجود نداشتن مدارک مستند برای تغییر عملکرد	۳/۰۳±۰/۹۰
عدم آگاهی از ارزش تحقیق در کار بالینی	۲/۷۲±۱/۳
زیاد بودن اطلاعات حاصل از تحقیق در حرفه پرستاری	۲/۶۳±۱/۱۹
عدم همکاری نزدیک بین دانشگاه و بیمارستان	۳/۳۶±۰/۹۴
نبودن وقت کافی جهت اجرای ایده های جدید	۳/۳۷±۰/۸۶
نمره کل مهارت‌های تحقیق و عقاید و محدودیت نقش پرستار	۲/۹۴±۰/۷۰
در دسترس نبودن مقالات تحقیقی	۳/۳۱±۰/۸۷
شفاف نبودن نتایج اجرای عملی در محیط کار	۳/۲۵±۰/۸۹
عدم گردآوری موضوعات مرتبط تحقیقی در یک مجله	۳/۳۵±۰/۷۳
انتشار نتایج اکثر تحقیقات به زبان انگلیسی	۳/۰۲±۱/۰۱
نمره کل ارتباط و دسترسی به یافته‌های تحقیق	۳/۲۳±۰/۶۴
میانگین کل	۲/۹۲±۰/۶۱

براساس یافته‌های پژوهش حاضر، از دیدگاه پرستاران مهم‌ترین تسهیلات جهت کاربرد یافته‌های تحقیقی در بالین شامل برگزاری دوره‌های بازآموزی جهت آموزش یافته‌های جدید تحقیقی با میانگین و انحراف معیار (۳/۷۳±۰/۵۴)، آموزش پرستاران جهت افزایش آگاهی از روش تحقیق (۳/۶۹±۰/۷۰) و تجهیز کتابخانه بیمارستان به ژورنال‌های متعدد و امکان دسترسی به اینترنت (۳/۶۹ ±۰/۶۳) می‌باشد (جدول ۲).

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

جدول ۲: میانگین و انحراف معیارامتیاز دیدگاه پرستاران شاغل نسبت به عوامل تسهیل‌کننده بکارگیری نتایج تحقیقات در محیط‌های بالینی مراکز درمانی آبادان و خرمشهر

سؤالات مربوط به عوامل تسهیل‌کننده بکارگیری نتایج تحقیقات	میانگین و انحراف معیار
ایجاد زمان مناسب جهت مرور و اجرای یافته‌های تحقیق	۳/۵۶±۰/۷۷
انجام تحقیقات مرتبط با بالین	۳/۵۳±۰/۷۱
جلب همکاری مراکز دانشگاهی با بیمارستان‌ها	۳/۴۶±۰/۹۶
آموزش پرستاران در جهت افزایش آگاهی در زمینه روش تحقیق	۳/۶۹±۰/۷۰
افزایش حمایت مدیران و تشویق به اجرای تحقیق	۳/۶۵±۰/۶۸
تسهیل دسترسی به گزارشات تحقیق	۳/۴۳±۰/۸۹
قابلیت فهم گزارشات تحقیق	۳/۵۳±۰/۸۷
استخدام پرستاران با مهارتهای تحقیقی	۳/۴۴±۰/۹۰
صدوریافته ها به صورت بخش نامه از طرف منبع موثق	۳/۵۱±۰/۷۱
تجهیز کتابخانه بیمارستان به ژورنال‌های متعدد و امکان دسترسی اینترنت	۳/۶۹±۰/۶۳
تدوین هفته نامه، ماهنامه و یا مجله حاوی مطالب به صورت رایگان و در دسترس همگان	۳/۶۶±۰/۷۱
برگزاری دوره‌های بازآموزی جهت آموزش یافته‌های جدید تحقیقی	۳/۷۳±۰/۵۵
تعیین نیازهای و مشکلات و انجام تحقیقات کاربردی بیشتر با مشارکت پرستاران بالینی	۳/۶۸±۰/۶۳
گذاشتن امتیاز جهت کاربرد یافته‌های تحقیقی در ارزشیابی سالانه	۳/۵۴±۰/۸۳
تشکیل کمیته پرستاری مبتنی بر شواهد جهت اعمال یافته‌های تحقیقی در بالین	۳/۵۹±۰/۶۸
افزایش حمایت مدیران و تشویق به اجرای تحقیق	۳/۶۶±۰/۶۲
نمره کل	۳/۵۸±./۷۴

بحث

مطالعه حاضر، پژوهشی توصیفی- مقطعی بود که جهت تعیین موانع و تسهیل کننده‌های بکارگیری نتایج تحقیقات از دیدگاه پرستاران شاغل در بیمارستان های آبادان و خرمشهر انجام گرفت. در این مطالعه پرستاران اعتقاد داشتند که کافی نبودن تسهیلات جهت به کار گیری یافته‌های تحقیق، نداشتن وقت کافی جهت اجرای ایده‌های جدید و عدم همکاری نزدیک بین دانشگاه و بیمارستان به ترتیب به عنوان مهم‌ترین موانع کاربرد تحقیقات در بالین می‌باشد. اما در تقسیم‌بندی گویه‌ها براساس حیطه‌های مختلف «حیطه ارتباط و دسترسی به یافته‌های تحقیقی» به عنوان مهم‌ترین مانع کاربرد نتایج تحقیقات در بالین معرفی شد. مهم‌ترین تسهیل‌کننده‌های بکارگیری نتایج تحقیقات از دیدگاه شرکت‌کنندگان نیز، برگزاری دوره‌های بازآموزی جهت آموزش یافته‌های جدید تحقیقی، آموزش جهت افزایش آگاهی در زمینه روش تحقیق و تجهیز کتابخانه بیمارستان به ژورنال‌های متعدد و امکان دسترسی به اینترنت بوده است.

کاربرد یافته‌های حاصل از تحقیقات در بالین، فرصت قابل ملاحظه‌ای جهت تغییر عملکرد حرفه‌ای فراهم کرده و مراقبت را مؤثرتر می‌سازد.اما باید توجه داشت که موفقیت و اثر بخشی این برنامه، به برنامه‌ریزی مناسب و ایجاد تسهیلات کافی جهت اجرای آن بستگی دارد(۱۷). در مطالعات عدیده‌ای عامل کافی نبودن تسهیلات جهت بکارگیری نتایج تحقیقات به عنوان اولین مانع بکارگیری یافته‌ها در بالین معرفی شده است(۱و۲و۹). اما باید توجه داشت که تفاوت‌هایی در زمینه اولویت موانع بین پرستاران در مطالعات مختلف وجود دارد که با توجه به فرهنگ سازمانی، امکانات، وضعیت حاکم بر پرستاری و... توجیه‌کننده است. در این راستا می‌توان به مطالعه گلاکن (Glackens) و چانی (Chaney) اشاره کرد که این عامل در اولویت سوم قرار گرفته است(۷). از دیگر موانع

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

مهم سازمانی که در رده دوم اهمیت گزارش شد، نداشتن وقت کافی جهت اجرای ایده‌های جدید بود. در سایر مطالعات انجام شده پرستاران سوئد، نروژ،ایرلند و ایران نیز اعتقاد داشتند که نداشتن وقت کافی از بزرگترین موانع بازدارنده می‌باشد(۲و۶و۹ تا۱۱). زمان، عامل مهمی جهت استفاده از تحقیق در محیط بالینی است. غالب پرستاران معتقدند که فعالیت سنگین و بارکاری، زمان و انرژی کافی برای اجرای ایده‌های جدید باقی نمی‌گذارد، آنها اختیار لازم جهت مدیریت زمان کافی را ندارند(۶). اما آیا مانع گزارش شده کمبود وقت امری عینی و واقعی است؟، برخی محققین معتقدند که در مورد مفهوم زمان و ارتباط با حیطه‌های مختلف پرستاری به پژوهش‌های بیشتری نیازاست. زیرا در برخی موارد کمبود زمان به عنوان عذری اجتماعی و مورد قبول برای افراد نا آشنا یا بی‌علاقه به فرآیند تحقیق مطرح می‌شود که با واژه کمبود وقت خودنمایی می‌کند(۹). در کشور ما نیز علاوه بر بار سنگین کاری، با توجه به جو سازمانی حاکم بر پرستاری، پرستاران ترجیح می‌دهند درچارچوب معمول و سنتی به مراقبت از بیمار اهتمام ورزیده و بنابراین بیشترین وقت خود را به سایر فعالیت‌های مراقبتی معمول اختصاص داده و احساس می‌کنند جهت اجرای ایده‌های جدید وقت کافی ندارند. در برخی مطالعات دیگر این گویه درردهای مختلف اهمیت قرار گرفته است از جمله در مطالعه مهرداد(۳) عامل زمان به عنوان اولین مانع و در مطالعه نیلسون (Nilsson)(۹) در رده چهارم اهمیت قرار دارد. تفاوت در نتایج حاضر با توجه به شرایط محیطی هر سازمان و راهبردهای ارائه مراقبت پرستاری به بیماران توجیه‌کننده می‌باشد.عدم همکاری نزدیک بین دانشگاه و بیمارستان یکی از موانع بکارگیری نتایج تحقیقات در این مطالعه بود که با درجه اهمیت مشابه در مطالعه دیگر نیز تائید شده است(۸) و از عوامل مؤثر در جهت تسهیل انتقال یافته‌های پژوهشی به بالین، همکاری و ارتباط نزدیک بین دانشگاه‌ها و مراکز بالینی است. تسی (۲۰۰۰) معتقد است که دانشگاه و بیمارستان باید در راستای تولید علم و نشر آن و کاربرد یافته‌ها در بالین به موازات یکدیگر حرکت کنند، درغیر این صورت، فاصله‌ای بین یافته‌ها وکاربرد آنها در بالین ایجاد می‌شود(۱۲). قابل ذکر است که بیمارستان‌های موجود در محیط پژوهش از امتیاز آموزشی برخوردار نیستند که شاید این مسأله، توجیهی جهت انتخاب گویه فوق توسط پرستاران باشد.

در پژوهش حاضر«حیطه ارتباط و دسترسی به یافته‌های تحقیقی» به عنوان مهم‌ترین مانع استفاده تحقیقات در بالین بود. در این زیر گروه، موانعی چون در دسترس نبودن مقالات تحقیقی، شفاف نبودن نتیجه جهت اجرای عملی در محیط کار، عدم گردآوری موضوعات مرتبط تحقیقی در یک مجله، انتشار نتایج تحقیقات به زبان انگلیسی وجود دارد که با درجه اهمیت نسبتاً مشابه در مطالعه دیگر شناسایی شد(۳). در مطالعات کشورهایی چون استرالیا و انگلستان در دسترس نبودن مقالات تحقیقی و عدم گردآوری موضوعات مرتبط در یک مجله از درجه اهمیت کمتری برخوردار بود(۱۸و۱۹) که ممکن است به دلیل وجود کانال‌های ارتباطی مؤثر برای چاپ یافته‌های تحقیق و امکان دسترسی به آن باشد، زیرا در این کشورها یافته‌های تحقیق در مجلات متعدد پرستاری به چاپ رسیده و با مطالعه آن پرستاران از نتایج تحقیقات مطلع می‌شوند.همچنین انتشار نتایج تحقیقات به زبان انگلیسی به عنوان مانع مهم در نظر گرفته نشده است که دلیل آن انگلیسی بودن زبان رایج کشورهای فوق می‌باشد. به نظر می‌رسد انتخاب گویه شفاف نبودن نتایج جهت اجرای عملی در محیط کار از طرف پرستاران شرکت‌کننده در تحقیق حاضر نیز به ۲ عامل عدم تسلط آنها به زبان انگلیسی ودیگر کمبود مهارت آنها در تجزیه و تحلیل نتایج و تعمیم آنها به محیط مراقبتی باز گردد.

به اعتقاد اکثریت شرکت‌کنندگان، مهم‌ترین تسهیل‌کننده‌های کاربرد یافته‌های تحقیق در بالین، برگزاری دوره‌های بازآموزی جهت آموزش یافته‌های جدید و آموزش پرستاران جهت افزایش آگاهی در زمینه روش تحقیق بوده است که با همین درجه اهمیت در مطالعات دیگر گزارش شده است(۷و۹و۱۶). از ارکان اصلی جهت ارتقاء عملکرد کارکنان برگزاری دوره‌های باز آموزی و آموزش ضمن خدمت است که بسته به نیاز کارکنان یک

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

مؤسسه می‌تواند طیف وسیعی از آموزش‌ها را در برگیرد. برگزاری این دوره‌ها باعث افزایش سطح آگاهی پرستاران شده، زمان لازم جهت بحث و مشارکت با سایر اعضاء را در اختیار آنها قرار می‌دهد و زمینه سازگاری کارکنان را با شرایط در حال تحول سازمان فراهم می‌کند(۲۰). به علاوه افزایش آگاهی پرستاران در زمینه روش تحقیقی به آنها کمک می‌کند تا نسبت به انجام تحقیقات مبتنی بر نیاز اهتمام ورزیده و با ارزیابی نقادانه مطالعات موجود مناسبت یافته‌های فوق جهت اجرا در بالین را مشخص نمایند.

پرستاران معتقدند بودند که تجهیز کتابخانه بیمارستان به ژورنال‌های متعدد و امکان دسترسی به اینترنت از عواملی است که باعث تسهیل انتقال یافته‌ها به بالین می‌گردد. از اجزاء لازم برای انتقال موفقیت‌آمیز نتایج تحقیقات به بالین، مکانیسم و استراتژی‌های مؤثر برای دسترسی اطلاعات است که در حال حاضر عمده‌ترین راه انتقال دسترسی آن لاین (On-line) به ژورنال‌های متعدد و بالطبع اطلاعات گوناگون موجود در آنهاست. این یافته با یافته‌های مطالعه مهرداد نیز مطابقت دارد(۳). اما مطالعه دیگری برانگیخته شدن پرستاران در بکارگیری نتایج تحقیقات توسط مدیران پرستاری و محققین را از عوامل تسهیل‌کننده معرفی نموده است (۲۱) و در مطالعه حاضر گویه‌های اخیر نیز با درجه اهمیت کمتری توسط پرستاران به عنوان عامل تسهیل‌کننده درنظر گرفته شده است. به هرحال تقدم و تاخر در تعیین عوامل تسهیل‌کننده با توجه به متفاوت بودن جمعیت مورد مطالعه، خصوصیات و تسهیلات مرکز درمانی توجیه‌کننده است. در این کشورها احتمالا برنامه مدون بازآموزی جهت آموزش موضوعات مختلف با توجه به پیشرفت‌های حاصل شده در پرستاری وجود داشته واز کتابخانه‌های مجهز به ژورنال‌های متعدد و اینترنت برخوردار هستند، لذا عوامل فوق در اولویت تسهیلات بکارگیری یافته‌های تحقیقی در بالین قرار نگرفته است. هاملستد (Hommelstad) نیز در مطالعه خود افزایش دسترسی به متون تحقیقی را مهم دانسته و تبحر در جستجوی مقالات استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی را به عنوان عامل تسهیل‌کننده بر شمرده است(۱۳).

با توجه یافته‌های مطالعه حاضر، به نظر می‌رسد که پرستاران با بکارگیری نتایج تحقیق مخالفت ندارند، اما سود بردن از تحقیقات و آسانی استفاده از نتایج آن در بالین با مشکلاتی مواجه می شود. استفاده از تحقیقات در بالین، در واقع مسؤولیت مدیران، محققان و پرستاران بالینی است. با توجه به موانع مهم گزارش شده تامین تسهیلات لازم جهت بکارگیری یافته‌های تحقیقی و توانمندسازی پرستاران برای تغییر روش‌های مراقبتی بر اساس شواهد از وظایف اصلی مدیران سازمانی است. پرستاری به عنوان یک حرفه باید قادر باشد تا یافته‌های تحقیقی را دربالین جرا کند، و این امر تحقق نمی‌یابد مگر اینکه فرهنگ سازمانی و مدیریت سیستم مراقبتی آن را حمایت کند و به پرستاران استقلال و اختیار لازم را جهت تغییر روش‌های مراقبتی اعطاء نماید و تسهیلات لازم را برای اجرا در اختیار آنان قرار دهد. این امر موجب افزایش اعتماد به نفس پرستاران شده و آنان راتشویق می‌کند تا در رابطه با بکارگیری تغییرات مبتنی بر شواهد حامی یکدیگر باشند.

از آن جا که کمبود وقت درزمره مهم‌ترین موانع استفاده از تحقیقات گزارش شده است، نیاز مند توجه جدی و توسعه راهبردی‌هایی توسط سازمان مربوطه برای رفع این محدودیت می‌باشد. در این راستا، عواملی چون استخدام نیروهای جدید در جهت کاهش بار کاری پرستاران، اختصاص روز مطالعه در برنامه کاری پرستاران و یا صدور بخشنامه جهت ملزم نمودن پرستاران به اختصاص بخشی از زمان خود جهت اجرای یافته‌ها می‌تواند راه‌گشا باشد.

بستر سازی مناسب جهت همکاری نزدیک بین مراکز دانشگاهی و بیمارستان‌ها از راهکارهای دیگر در جهت افزایش کاربرد یافته‌هاست. این امر از چندین طریق میسر است، برگزاری دوره‌های آموزشی و جلسات مشترک علمی توسط اساتید مراکز دانشگاهی، استخدام هیات علمی بالینی در رشته پرستاری و اختصاص پست‌های سازمانی به محققان بالینی در بیمارستان‌ها می‌تواند به رفع مانع مذکور کمک کند. موانعی چون عدم دسترسی به مقالات تحقیقی یا عدم گردآوری موضوعات تحقیقی در

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

یک مجله از دسته موانع مهم در کاربرد یافته‌ها در بالین گزارش شدند. این یافته بیانگر آن است که پرستاران از موقعیت مناسب برای استفاده از مقالات تحقیقی برخوردار نیستند بنابراین، گردآوری نتایج تحقیقات در مجلات داخلی و حتی چاپ نشریات سازمانی، ارائه مجلات تحقیقی در بخش‌های پرستاری با پرداخت وجه اشترک، ایجاد امکانات استفاده از خدمات اطلاع‌رسانی به روش آن لاین، تجهیز کتابخانه به ژورنال‌های معتبر، استفاده از خدمات کتابخانه‌ای در ساعات کاری باعث افزایش دسترسی به یافته‌های تحقیقی می‌گردد.

از آن جا که اکثریت مقالات تحقیقی به زبان انگلیسی به نگارش و چاپ می‌رسد، عدم آشنایی و تسلط پرستاران به زبان انگلیسی و مهارت ناکافی در ترجمه متون باعث می‌شود تا آنها نتوانند از نتایج تحقیقات به خوبی مطلع گردند، بنابراین، ترجمه مقالات انگلیسی و انتشار آن در مجلات پرستاری فارسی و برگزاری کلاس‌های فوق بر نامه از راه‌حل‌های کمک کننده به استفاده از نتایج تحقیقات در بالین است. به علاوه، پرستاران باید خود نیز از مهارت‌های تفکر انتقادی برخوردار بوده تا قادر به ارزیابی نتایج تحقیقی و تناسب آن جهت کاربرد بالینی باشند. محققان پرستاری نیز باید در نظر داشته باشند که موضوعات تحقیقی با اولویت‌های پژوهشی پرستاری منطبق باشد تا بستر لازم جهت کاربرد یافته‌ها در بالین فراهم گردد. در پایان باید متذکر شد از جمله محدودیت‌های این مطالعه محدود بودن مراکز درمانی و تعداد کم نمونه مورد مطالعه می‌باشد که قابلیت تعمیم نتایج مطالعه حاضر را تا حدودی محدود می‌کند.

نتیجه‌گیری

یافته‌های حاصل از این مطالعه نشان داد که به اعتقاد پرستاران مهم‌ترین موانع که باعث می‌شود آنها نتوانند از نتایج تحقیقات در بالین استفاده کند مواردی چون کافی نبودن تسهیلات جهت بکارگیری یافته‌های تحقیقی، نداشتن وقت کافی جهت اجرای ایده‌های جدید می‌باشد. از دیدگاه پرستاران مهم‌ترین تسهیلات کاربرد یافته‌های تحقیقی در بالین نیز شامل برگزاری دوره‌های آموزشی، بازآموزی جهت آموزش یافته‌های جدید، آموزش جهت افزایش آگاهی از روش تحقیق و تجهیز کتابخانه بیمارستان به ژورنال‌های متعدد و امکان دسترسی به اینترنت می‌باشد. پیشنهاد می‌گردد سازمان‌ها تسهیلات لازم را برای آشنایی و بکارگیری نتایج تحقیقات در بالین فراهم کنند. در این راستا، توجه به برنامه‌های آموزشی پرستاری و توانمندسازی آنها کمک‌کننده است. تشکیل کمیته‌های متشکل از متخصصین مربوطه جهت بررسی و اجرای یافته‌های تحقیقی در بالین در سطح کشوری یا استانی برای رسیدن به هدف فوق کمک‌کننده است. در پایان باید متذکر شد، ایده عملکرد مبتنی بر شواهد عملی نخواهد شد مگر این که تلاش همه جانبه و گروهی اقشار مختلف پرستاری موانع موجود را بر طرف نماید.

منابع

1. Bryar RM, Closs SJ, Baum G, Cooke J, Griffiths J, Hostick T and et al The Yorkshire BARRIERS project: diagnostic analysis of barriers to research utilisation. Int J Nurs Stud 2003 Jan; 40(1): 73-84.
2. ValiZadeh L, Zaman Zadeh V, Fathi Azar E, Safaeian A,R. Barriers and facilitators of research utilization among nurses of teaching hospitals in Tabriz 2001. Journal of Mashhad nursing & midwifery school 2002; (13-14): 1-9.
3. Mehrdad N, Salsalhi M, Kazem nejad A, R. The facillative and preventive factors of implementation of research finding in nursing clinical practice. Journal of Gorgan university of medical science 2007; 9(1): 63-72.
4. Jolley S. Raising research awareness: A strategy for nurses. Nurs Stand 2002 May 1-7; 16(33): 33-9.
5. The world health organization convened, together with the government of Mexico. A ministerial summit on health research 2004 NOV 16-20; Mexico city, Mexico.
[cited 2010 Nov 2]. Available from: http:// www. WHO. Int/rtp/summit /en/.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

6. Dempsy PA, Dempsey AD. Using nursing research process: critical evaluation and utilization. 4th.Washington: Lippincott Williams & Wilkins 2000.
7. Glacken M, Chaney D. Perceived barriers and facilitators to implementing research findings in the Irish practice setting. J Clin Nurs 2004 Sep; 13(6): 731-40.
8. Olade RA.Strategic collaborative model for evidence-based nursing practice. Worldviews Evid Based Nurs 2004; 1(1):60-8.
9. Nilsson Kajermo K, Nordström G, Krusebrant A, Björvell H. Barriers to and facilitators of research utilization, as perceived by a group of registered nurses in Sweden. J Adv Nurs 1998 Apr; 27(4): 798-807.
10. Bucknall T, Copnell B, Shannon K, McKinley D. Evidence based practice: are critical care nurses ready for it? Aust Crit Care 2001 Aug; 14(3): 92-8.
11. Carrion M, Woods P, Norman I. Barriers to research utilization among forensic mental health nurses. Int J Nurs Stud 2004 Aug; 41(6): 613-9.
12. Tsai SL. Nurses' participation and utilization of research in the Republic of China. Int J Nurs Stud 2000 Oct; 37(5): 435-44.
13. Hommelstad J, Ruland CM. Norwegian nurses' perceived barriers and facilitators to research use. AORN J 2004 Mar; 79(3): 621-34.
14. Rosaline A, Olade RA. Attitudes and factors affecting research utilization .Nursing Forum 2003; 38(4): 5-15.
15. Funk SG, Tornquist EM, Champagne MT. Barriers and facilitators of research utilization. An integrative review. Nurs Clin North Am 1995 Sep; 30(3): 395-407.
16. Parahoo k. Barriers to and facilitators of, research utilization among nurses in Northern Ireland. Journal of Advanced Nursing 2000; 31(1): 89-98.
17. Pearson A, Field J, Jordan Z. Evidence - Based Clinical Practice in Nursing and Health Care. 1st ed. Hong Kong: Blackwell publishing Ltd 2007.
18. Hutchinson AM, Johnston L. Bridging the divide: a survey of nurses' opinions regarding barriers to, and facilitators of, research utilization in the practice setting. J Clin Nurs 2004 Mar; 13(3): 304-15.
19. Niederhauser VP, Kohr L.Research endeavors among pediatric nurse practitioners (REAP) study. J Pediatr Health Care 2005 Mar-Apr; 19(2): 80-9.
20. Hosseni M. Fundamentals of nursing management.1 th ED. Tehran: BOSHRA 2007.
21. Camiah S. Utilization of nursing research in practice and application strategies to raise research awareness amongst nurse practitioners: a model for success. J Adv Nurs 1997 Dec; 26(6): 1193-202.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]

Nurses' Opinion towards Barriers and Facilitators of Clinical Utilization of Research Results in Abadan and Khorramshahr Hospitals

Marzieh Shayestehfard[1], Hojjat Houshyari[2], Bahman Cheraghian[3], Shila Latifzadeh[4]

Abstract

Introduction: *In spite of qualitative and quantitative improvements in nursing studies, the application of findings in practice is quite limited among nurses. It seems that there are some factors acting as barriers or facilitators in spreading and employing the findings. Therefore, this study was done in order to identify nurses' opinion regarding barriers and facilitators of clinical utilization of study results in Abadan and Khorramshahr hospitals.*

Methods: *This descriptive cross-sectional study was performed in year 2007 on a hundred nurses of Abadan and Khoramshahr hospitals selected through convenience sampling. The questionnaire (whose reliability and validity had been confirmed) included 3 parts of demographic data, barriers to clinical utilization of study findings, and factors facilitating the application of study results in clinical settings. Data were analyzed by SPSS software using statistical tests of mean, standard deviation, and relative frequency.*

Results: *Top three barriers to apply study results in clinical settings were shortage of facilities for utilization of study results with Mean and SD of (3.54±0.7), lack of enough time for implementing innovative ideas (3.37±0.86), and lack of close cooperation between university and hospital (3.36±0.94). Conducting in-service training courses on new research findings (3.73±0.54), training nurses for further information on research methodology (3.69±0.54), and equipping hospital library with a variety of journals and internet access (3.68±0.63) were determined as the most important facilitators.*

Conclusion: *According to the results of the study, it is necessary to put extensive efforts on individual and organizational aspects to reduce barriers and develop facilitators. This enables nurses to change their Patient's care practice towards more evidence based one.*

Keywords: Clinical studies, viewpoint, barriers, facilitators, nurses.

Addresses

[1] (✉) Instructor, Department of Management, Abadan School of Nursing, JundiShapur University of Medical Sciences, Abadan, Iran. E-mail: shayestehfard@ajums.ac.ir

[2] Instructor, Department of Medical Surgical Nursing, Abadan School of Nursing, JundiShapur University of Medical Sciences, Abadan, Iran. E-mail: houshyari@ajums.ac.ir

[3] Instructor, Department of Health, Abadan School of Nursing, JundiShapur University of Medical Sciences, Abadan, Iran. E-mail: cheraghian2000@yahoo.com

[4] Nursing MS, CCU, Golestan Hospital, Ahvaz, Iran. E-mail: latifzadeh@yahoo.com

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-07]